

פרשת השבוע על פי הנתיות שלום

תצוה

שמון זית זך כתית למאור

לראש נאשלו לזית זך כתית למאור ית' כתיבתה בארץ ית' מאור

1

במדרש (רכה לו, א), ואתה תצוה הה"ד (ירמיה יא) זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך, וכי לא נקראו ישראל אלא בזית הזה בלבד, והלא בכל מיני אילנות נאים ומשובחים נקראו ישראל, בגפן ותאנה וכו', אלא מה הוית הזה עד שהוא באילנו מגרגרין אותו, ואח"כ מורידין אותו מן הזית ונחבט, ומשחובטין אותו מעלין אותו לגת ונותנין אותו במשחן, ואח"כ טוחנין אותו ואח"כ מקיפין אותו בחבלים ומביאים אבנים, ואח"כ נותנים את שמנו, ¹⁰ כך ישראל באין אומות העולם וחובטין אותם ממקום למקום, וחובשים אותם וכופתין אותם בקולרין וכו' ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להם וכו'.

2

מתגלה בפניו האור הנעלם אור אלקותו ית'. וזהו ענין מאה"כ זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך, אשר נמשלו ישראל דוקא לזית, שמה זית טמון בו כח נעלם כח האור, ורק ע"י שכותשים אותו הוא מתגלה ומאיר, כך ישראל נמצא בהם כח האור בהעלם, וע"י שכותשים את החומר מאיר יהודי באור אלקותו ית'. והנה אחז"ל (ברכות ז.) טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות, ענין הכתישה אצל יהודי הוא לאו דוקא ע"י מכות ויסורין ¹⁰ ח"ו, שכדי לשבור את החומר שהוא המסך המבדיל בין יהודי להקב"ה המחשיך עיניו מראות באורו ית', טובה לזה מרדות אחת בלבו יותר ממאה מלקיות, שע"י שמשבר את לבבו לפני השי"ת, מתגלה בו כח האור הנעלם בקרבו.

3

יהיה לך עוד השמש לאור יומם והיה לך ה' לאור עולם. וזה גם ענין אור המנורה שנמשך מהאור הגנוז, שהמנורה האירה את אור האלקות בלבותיהם של ישראל, וכל יהודי כאשר הוא שם היה מקבל שפע אור אלקותו ית' הנמשך מן המנורה. והיות שאור המנורה הוא האור הגנוז הנעלם, ע"כ צריכים לשמן זית זך להעלות נר תמיד, המרמו על הכח הנעלם של השמן בוית, ועד"ו הוא האור הנעלם המאיר במנורה.

4

ועד"ו מצינו בתורה"ק, דאיתא במדרש תנחומא (פר' נח) שהאור הגנוז נגנז לעמלי תורה שבעל פה שעמלה קשה מאד, ואלו העמלי תורה מוסרים נפשם לגמרי על התורה, שמנדיין שינה מעיניהם ומנוולין עצמן עליה, ולכך זוכים הם שמתגלה בפניהם האור הגנוז, ומתקיים בהם מאה"כ העם ההולכים בחשך ראו אור גדול, כמבואר שם שהם נקלאים העם ההולכים בחשך, שמתשיכים כל עניניהם הגשמיים ומוסרים עצמם לגמרי, וע"כ מתגלה להם האור הפנימי אור אלקותו ית'. שהוא כאמור ע"י שהתורה נפמשתת כחו של אדם ומשברת כח החומר, וכאשר מתבטלים מסכי החומר מתגלה האור הגנוז הנעלם ביהודי, וזוכים לראות באור אלקותו ית'.

בי' הענין המיוחד של שמן זית שעל שמו נקראו ישראל, דהנה זית הוא הפרי היחיד שמלבד עצם מציאות הפרי יש בו כח נעלם, שאחר שכותשים וחובטים אותו, ככל סדר מלאכת הזית שמונה המדרש, מתגלה בו כח חדש כח האור המאיר העצור בתוכו, שבכחו להעלות נר עד שתהא שלהבת עולה מאליה. ענין זה אינו בשום פרי אחר, שאף דיש ²⁰ שמשתנים למעליותא ע"י כתישה וסחיטה, אך מה שאצור בהם גם הוא ענין מאכל, משא"כ בוית שע"י כתישתו נהיה דבר חדש ומציאות חדשה, כח המאור. וזה שנמשלו ישראל לזית, כי גם ביהודי ישנו אור גדול, חלק א' ממעל הטמון בקרבו, אך הוא כח נעלם המוסתר ע"י החומר המחשיך עיניו מראות את אור האלקות, וכאשר משבר את החומר ומכתתו

והנה כח האור הנעלם הזה נמשך מהאור הגנוז ששימש בתחלת הבריאה, כמאה"כ ויאמר א' יהי אור ויהי אור, וגנוז הקב"ה לעתיד לבא. כמשאחז"ל (ב"ר יא, ב) שהסתכל הקב"ה באנשי דור המבול ובאנשי דור הפלגה שמעשיהן מקולקלין עמד וגנוז ²⁰ והתקינה לצדיקים לעתיד לבא, אור זה אינו אור גשמי, אלא אור אלקותו ית' שהאיר את הבריאה, והוא האור שיתגלה ויאיר בעת התיקון הגמור כאשר יקום ומלאה הארץ דעה את ה', שאור האלקות יאיר את העולם שלאחר התיקון, כמ"ד (ישעיה ס) לא

4

ועד"ו הוא בש"ק, דכתיב ויברך א' את יום השביעי ויקדש אותו. וא"י במדרש (ב"ר יא, ב) ברכו באורה וברכו במאור פניו של אדם, וקדשו באור פניו של אדם, לא דומה אור פניו של אדם כל ימות השבת כמו שהוא דומה בשבת. והיינו שבש"ק מתגלה האור הגנוז, ומתוך זה הוא מאור פניו של אדם בש"ק, שהוא הנעלם בקרבו מתגלה וזוכה להארת פנים. וגם בש"ק הדרך לגילוי האור הוא ע"י כתישת החומר, כמאמר הבעש"ט הק' ז"ע אהא ⁴⁰ דאחז"ל (כתובות קג:) מת בע"ש סימן יפה לו, והקשה מה באו חז"ל ללמדנו בזה, וכי ניד האדם לבחור אימתי למות. ופירש דמת בע"ש היינו שכאשר יהודי רוצה להכנס לקדושת השבת עליו להמית את כל עניניו הגשמיים ולסלקם מדעתו, ולדבא את כח החומר שיהיה בבחי' מת, וזה סימן יפה לו להכנס לש"ק. וענינו כאמור, כי בש"ק

5

מתגלה האור הגנוז, ואור אלקותו ית' מאיר בו, אמנם החומר הוא מסך המבדיל בעד יהודי המונע ממנו לראות באורו ית', ולכן צריך שיהיה מת בע"ש, שקודם השבת יזכך את החומר, וע"ז יוכל להכנס לש"ק ולהרגיש את האור המתגלה בה. ועד"ו יתבאר לשון חז"ל (שבת י:): שאמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, בית גנזי ענינו אור האלקות הגנוז, ומתנה טובה יש לי בבית גנזי שבש"ק מאיר האור מבית גנזי, אור הגנוז. וזה גם ⁶⁰ ענין דברי הוה"ק הפוך בש"ת ותשכח שבת, שכאשר יהודי רוצה להכנס לש"ק, ולבו שבור בקרבו מגודל הבושה על שפל מצבו, וכמאחז"ל עם הארץ אימת שבת עלי, והשקוע בארציות אימת שבת עליו, איך יכנס לש"ק. התשובה לזה היא הפוך בשת ותשכח שבת, כי טובה מרדות אחת בלבו של אדם יותר ממאה מלקיות להבקיע מסכי החומר, ועצם הבושה שיש לו היא הפותחת בפניו השער להכנס לש"ק.

6

וע"פ האמור שאור האלקות שברא הקב"ה ביום הראשון לא ניטל לגמרי אלא שנמצא בהעלם, ומתגלה ע"י מקורי האור הנזכרים, י"ל ענין מחיית עמלק כדכ' כי יד על כס י' מלחמה לה' בעמלק מדר דר, שאין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק. כי זה לעומת זה עשה א', וכמו שיש בבריאה כח האור הנעלם אור האלקות הגנוז שאדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, כמ"כ יש את כח ההשך הנעלם, שוהו קליפת עמלק, כח הרע הטמון בבריאה. ואין השם שלם ואין הכסא שלם עד שימחה זרעו של עמלק, כי אור האלקות יתגלה רק בעת התיקון הגמור, שמלאה הארץ דעה את ה' בביאת המשיח, וכל עוד קליפת עמלק שולטת בעולם הר"ז מעכב את התיקון הגמור, שכל זמן שכת הרע עדיין שולט אין האור יכול להתגלות, וכמאה"כ סור מרע ועשה טוב. וענין זה שייך גם לכל יהודי, כמו שבכללות ישראל כל זמן שקליפת עמלק שולטת אין יכול להיות התיקון הגמור עדי תיעקר, כמ"כ כל יהודי בעולם הקטן של מציאותו, ⁷⁰ בראש עליו לקיים מחיית עמלק, לעקור את כח הרע הנעלם הטמון בחובו, שלפי ערך מחייתו את עמלק ועקירתו את כח הרע, כך זוכה לגילוי האור והרגשת אור האלקות בכל מהותו.

בחתם סופר מקשה באומרו שמן זית זך ואח"כ כתיב, הרי לפי סדר הפעולות הכתית קודם לשמן זית זך שיוצא אח"כ. וכן צ"ב משאחז"ל כתיב למאור ולא כתיב למנחות, מה המשמעות בזה שלמאור צריך יותר כתיב. ובתורת אבות איתא מאמר מרן הק' מקוברין זי"ע על מאחז"ל זה, דתכלית הכתיב שיהודי כותב עצמו ומשבר לבנו לפני השי"ת על מצבו הירוד, צריך שיהיה למאור, שיתחיל להאיר מתוך השבירה, ולא למנחות, שלא יבוא מתוך שברון לבו לעצבות ורפיון ידים.

והענין דהנה אור המנורה ממנה יצאה אורה להאיר לכלל ישראל. שיש אשר יהודי שבור בקרבו בהיותו הולך חשכים ואין נוגה לו, שהוא מרגיש את עצמו רחוק מהשי"ת, שאז אף אם הוא עוסק בתורה ועבודה תמיד לא טוב לו על הלב כי הוא מרגיש מנותק מהשי"ת. וכל ימי עני רעים אפילו שבתות וימים טובים שגם בהם לבו אינו מתעורר ומרגיש את עצמו רחוק מהשי"ת. וכנגד זה היה אור המנורה שהאיר נשמות ולבבות בני ישראל שיהודי ישוב להרגיש קרבתו ית' ויקיים בו ואני קרבת אלוקים לי טוב. אמנם לקבל את אור המנורה צריך הכנה, כי כאשר יהודי נופל בפגמים הידועים, מתהווה מסך המבדיל בין יהודי להשי"ת, ומתוך כך הוא שרוי בעצבות כידוע שזה נגרר מהפגמים, וכל העצות שהוא עושה לזה אינן מועילות לו, כי נשמתו של יהודי היא חלק א' ממעל והגשמה מרגישה שהוא רחוק מהשי"ת. ולכן כדי שיוכל להאיר בו אור המנורה צריך ראשית לתקן את הפגמים. ובזוה"ק איתא שקשה מאד לתקן פגמים אלו ואין מועיל לזה תשובה כי אם תשובה סגיא. וע"ז נאמרה בפרשה הדרך לזה.

וזה אומרו ויקחו אליך שמן זית זך, מרומז למדת יסוד, כמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע וכן איתא בעוד ספה"ק, ש'מן זית זך הר"ת בגימ' שם הק' ש-די שאמר לעולמו די, שהוא השם הק' של שמברי"ק. וזאת אמר הקב"ה למשה ויקחו אליך, שמה רבינו הוא מדת הדעת כדאיתא בספה"ק, שהוא היה הדעת של כלל ישראל, דמכת זה שיהודי מגיע למדת הדעת נוכח הוא לראות את האפסיות של כל עניני עוה"ז ותאוותיו, כמ' במיתי לי נהורא ותתפי לכון כהתא. אך בזה לבד לא די, כמו שאמר מרן ביסה"ע זי"ע שרע אי אפשר לעקור בשכליות בלבד, אלא ויקחו אליך שמן זית זך, שיחד עם מדתו של משה מדת הדעת יקחו גם שמן זית זך המרמז למדת שמברי"ק, שאמר לעולמו די, שיהודי יקבל על עצמו מכאן ולהבא לפרוש מכל הענינים הפוגמים אותו. וכמרומו במאה"כ (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו, שמה מדת הדעת לקח עמו גם את עצמות יוסף, היינו המדה של יוסף ששבר את היצה"ר ביגיעה.

וענין שמן זית זך דפירש"י זך בלי שמרים, דהנה התיקון צריך להיות במדת אהבה, שהפגם הוא במדת אהבה שנפלה ונתגשמה, ולתקנה צריך להעלות את מדת האהבה והתשוקה להשי"ת. אכן אמרו צדיקים שאם יהודי עובד במדת אהבה להוד עלול הוא ליפול באהבות פסולות. וכמרומו בוך בלי שמרים, דבמדת אהבה הלאו יבגל להיות עם שמרים ויפול הנופל ממנו. ולכן צריך להתחיל במדת היראה, כמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע עה"פ אשה יראת ה' היא תהלהל שהעצה לתאוות אלו היא רק יראת

ה', וכלשון הרמ"א בריש שו"ע בשם המו"נ, כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו מיד יגיע אליו היראה. והיינו שההתחלה צריכה להיות במדת היראה, לפרוש מתאוותיו, ואח"כ יצרף לזה את העבודה במדת האהבה והתשוקה להעלותה להשי"ת, ושלמות העבודה היא ע"י ב' המדות אהבה ויראה, כמאחז"ל אנכי ולא יהיה לך כדיבור אחד נאמרו, שהשלמות היא ע"י שניהן יחדיו, ואז הוא בחי' שמן זית זך בלי שמרים. וזהו מה שאמר הקב"ה למשה שהעצה ליהודי כדי שאור המנורה יוכל להאיר בו היא ויקחו אליך, למצבת הדעת והשכליות, שמן זית זך היינו מדת שמברי"ק, שיקבל ע"ע מכאן ולהבא לתקן מדה זו, במיוזג אהבה ויראה שיהיה בבחי' שמן זית זך בלי שמרים, אז יוכל להאיר בו אור המנורה. וזה עיקר התחלת התיקון, הקבלה מכאן ולהבא, שמקבל ע"ע מעתה להיות שמן זית זך בלי שמרים.

וכנגד תיקון העבר אמר כתיב למאור, שיהודי מסתובב שבור בקרבו לשברי שברים איך זה עבר נגד רצון ה' במחשבה דיבור ומעשה. ותיקון העבר הוא קשה מאד כדברי הוזה"ק הנו' שאין תשובה מועלת לזה רק תשובה סגיא. והנה ענין תשובה סגיא הוא שיהודי יבטל את עצמו לגמרי להשי"ת, לך אני וכל אשר לי וכל כוחותי, כולם בטלים כאין ואפס להשי"ת. וזהו פי' כתיב למאור, שיכתת עצמו ויבטל ישותו להשי"ת. כל הפגמים נובעים מחמת ח"ש, שהאדם הוא יש ומציאות לעצמו וכדי לספק תאות ישותו מבקש תמיד למלאות תאוותיו, לכך התיקון לזה הוא ע"י כתיב למאור, ביטול הישות שיהודי ירגיש את עצמו שאינו כלום וכל מציאותו בטלה כאין וכאפס להשי"ת. וכמאמר מרן אדמו"ר בב"א זי"ע על מד"א בזוה"ק (שאומרים קודם התקיעות) שהקטיגור אומר פלוני עבד כך פלוני עבר על כך, שכל זה רק כאשר יש "פלוני", אבל כאשר יהודי מבטל את עצמו לגמרי כאין ואפס שאינו כלום אז כבר אין כאן פלוני, שאינו ישות לעצמו ולא שייך עליו קטרוג שעבד כך ועבר על כך, שהרי הוא בטל ומבוטל להשי"ת. וזהו ענין פרשת המנורה שהורה הקב"ה למשה את הדרך ישכון אור איך שאור המנורה יאיר נשמתו של יהודי באורו ית', ע"י ב' ענינים אלו, ויקחו אליך, שיחד עם מדת הדעת יקחו שמן זית זך, לתקן מכאן ולהבא, וכתיב למאור לתקן העבר. לכן כתיב מקודם שמן זית זך ואח"כ כתיב למאור, כי ראשית התיקון היא אלהבה, ורק אח"כ לתקן העבר ע"י כתיב למאור, שמבטל כל מציאותו כאין ואפס להשי"ת עד שאינו כלום בעיני עצמו, שעי"ז הוא מתקן את העבר.

וזה מרומז במד"א שמחם בבנין שלם באור פניך תבהיקם, אם יהודי מתקן את התיקון בשלמות, אז באור פניך תבהיקם, אור המנורה מאיר בו ויהי אור בנשמתו. כמו שרואים שיהודי אשר הוא נקי וטהור הריהו תמיד שמח ומאושר ומרוצה בהנהגת הבורא, כי באור פניך תבהיקם. וזהו ענין תיקוני השוככים, שיהודי מתייגע על כל חלק מתלקי התיקון האלו בכדי להגיע לבאור פניך תבהיקם. ועל זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצוא, דאיתא שעיקר תיקוני השוככים הם בשנה מעוברת שבה יש שוככים ת"ת, ולעת מצוא מהתקופה הק' הו' יתפלל כל חסיד אליך שיוכה להיטהר ולהתקדש, ואז יקויים בו שמחם בבנין שלם באור פניך תבהיקם.

